

N:o 37.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1895, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lillja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Skaraborgs län.

(I. A.)

I förenämnda, till Riksdagen aflåtna proposition (n:o 26) af den 20 december 1894 meddelas, hurusom i en till Kongl. Maj:t i februari månad år 1892 ingifven skrift apotekaren i Vara Frithiof Lillja anhållit om Kongl. Maj:ts tillstånd att af de till länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Barne härad af Skaraborgs län hörande egor, hvarest det inom Vara stationssamhälle befintliga apotek vore förlagdt, få tillbyta sig så stort område, som efter vederbörlig värdering kunde anses motsvara den jord om 2,85 hektar, som sökanden för sådant ändamål förvärfvat sig från $\frac{1}{8}$ mantal af skattehemmanet 1 mantal Vara Anders Torstensgården n:o 2 i samma socken. Till stöd för ansökningsen hade hufvudsakligen anförts, att, efter det den af sökanden vid hans tillträde till apoteket i Vara år 1879 förhyrda apotekslokalen nedbrunnit vid eldsvåda, som år 1887 öfvergick en del af stationssamhället, sökanden, i anledning häraf och då annan lämplig plats icke funnits att tillgå, sistnämnda år låtit med vederbörande indelningshafvares medgifvande uppföra ny apotekslokal å den i nord-

vestligaste hörnet af länsmansboställets egoområde befintliga plats, der apoteket fortfarande vore beläget; att, då det sedermera visat sig, att de derstädes för apotekets behof anordnade källare under regnig väderlek besvärades af vatten, hvilken olägenhet icke kunde på annat sätt afhjelpas än genom en grundlig utdikning af den österut belägna marken, det för sökanden vore af stor vigt att erhålla fri dispositions- och eganderätt till ej mindre sjelfva byggnadsplatsen än äfven den omgifvande marken; samt att berörda del af bostället, hvilken i den af Kongl. Maj:t den 23 juli 1886 fastställda byggnadsplan för Vara stationssamhälle upptoges såsom dels parkanläggning med två åbyggnader och dels en större fri allmän plats jemte omgifvande utvidgade gator, vore genom en i sydvestlig och nordostlig riktning gående allmän landsväg eller gata och åtskilliga öster derom befintliga, till största delen redan bebyggda tomter helt och hållet afskild från boställets öfriga egor samt utan vidare olägenhet kunde derifrån upplätas, helst ifrågakomna område sedan år 1884, då boställets förut derstädes uppförda åbyggnader flyttats till annan, mera centralt liggande plats, icke på något sätt ingått i boställets jordbruk, under det att deremot den till utbyte erbjudna jorden å Anders Torstensgården vore belägen nära intill boställets nuvarande åbyggnader samt utgjordes af häfdad åkerjord, som endast genom ett åkerdike skildes från boställets lika beskaffade egor.

Öfver denna ansökning hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län, till följd af remiss, den 20 augusti 1892 afgifvit utlåtande och dervid tillika öfverlemnadt yttranden af kronofogden och häradskrifvaren i orten samt af vederbörande domänintendent.

Uti det af kronofogden afgifna yttrandet, hvilket åtföljts af en utaf nuvarande förste landtmätaren A. F. Hjorth år 1892 upprättad så kallad situationskarta med beskrifning öfver så väl det af sökanden erbjudna, å nämnda karta under egofigurerna n:is 1—29 upptagna jordområde af 2,⁸⁵ hektar som ock den till utbyte häremot föreslagna, länsmansbostället tillhörande jord om 2 hektar 3,⁸⁰ ar, å samma karta betecknad med egofigurerna n:is 30—37, hade erinrats, bland annat, derom, att inom Vara stationssamhälle, hvilket, jemlikt kongl. brefven den 26 oktober och den 9 november 1883 angående tillämpning derstädes af ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer äfvensom helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad, omfattade $\frac{1}{4}$ mantal af skattehemmanet Vara Nils Ers- eller Anders Persgården n:o 3, $\frac{1}{4}$ mantal af skattehemmanet Vara Assarsgården n:o 5 och länsmansbostället Vara Stommen, redan förut genom kammarkollegii den 22 oktober 1866 meddelade utslag från nämnda boställe på 50 år upplåtits

2 tunnland jord för att af enskilda till byggnadstomter användas, och att af den till byte ifrågasatta delen af länsmansboställets mark egofigurerna n:is 30 och 31 om tillsammans 29,30 ar utgjordes af sådana genom berörda upplåtelse tillkomna tomtplatser.

I sitt berörda yttrande hade domänintendenten åberopat en utaf honom med biträde af gode män, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande, den 9 juli 1892 verkställd värdering å områdena i fråga, dervid den länsmansboställe tillhörande jorden, sedan egofigurerna n:is 30 och 31, hvilka ansetts icke böra eller kunna i bytet ingå, frånräknats, efter beräkning af 30 kronor för ar, uppskattats till 5,235 kronor samt den å $\frac{1}{8}$ mantal Vara Anders Torstensgården erbjudna jorden om 2,85 hektar åsatts ett värde af 800 kronor per hektar eller 2,280 kronor, hvilket understeg det pris, som af egaren därför betalats. Med afseende härå och då det hvarken för kronan eller bostället vore förenadt med någon fördel att behålla mindre styckade bitar af den genom landsvägen från boställets öfriga egor afskilda del, hvarom i ärendet vore fråga, hade domänintendenten för sin del föreslagit, att hela det derstädes befintliga jordområdet af 1 hektar 74,50 ar, motsvarande egofigurerna n:is 32—37, måtte få mot en mellangift af 2,955 kronor utbytas mot nyssnämnda areal å Anders Torstensgården, under vilkor att sistnämnda område af sökanden lemnades gravationsfritt och att alla med bytet förenade omkostnader af honom bestredes.

Sedan sökanden förklarar sig icke hafva något att erinra emot den af domänintendenten gjorda värderingen, hade domänintendentens förslag af Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti ofvanberörda utlåtande af den 20 augusti 1892 blifvit till bifall förordadt, dervid Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillika hemställt, att den föreslagna mellangiften, 2,955 kronor, skulle till statsverket öfverlemnas samt ett belopp motsvarande fem procent å denna summa uppföras i länets stat för att årligen tillhandahållas länsmanen i Barne härad, intilldess i sammanhang med förnyad uppskattning af boställets afkastning kunde blifva annorlunda bestämdt.

Till följd af härefter erhållen remiss, hade kammarkollegium och statskontoret den 27 januari 1893 afgifvit utlåtande, deruti embetsverken, på grund af hvad i ärendet förekommit och då det äskade bytet syntes komma att lända bostället till fördel, hemställt, dels att den gjorda ansökningen måtte på det sätt bifallas, att sökanden lemnades tillstånd att mot erläggande af en kontant mellangift af 2,955 kronor utbyta det honom tillhöriga, å ofvan omförmälda karta under n:is 1—29 upptagna jordområde om 2 hektar 85 ar af $\frac{1}{8}$ mantal af skattehemmanet i man-

tal Vara Anders Torstengården n:o 2 emot den å samma karta med n:is 32—27 betecknade jord om 1 hektar 74,50 ar, som tillhörde länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen n:o 9, under vilkor i öfrigt, att förstnämnda område lemnades fritt från in-teckning och att alla med bytet förenade kostnader bestredes af sökanden, dels ock att Kongl. Maj:t, beträffande berörda mellangift, täcktes förordna: att det angifna beloppet, 2,955 kronor, skulle till statskontoret inlevereras för att såsom extra uppbörd ingå bland statsverkets inkomster; att ränta efter fem procent å samma belopp skulle till innehafvaren af ifrågavarande boställe, länsmannen A. Ryman, eller hans rättsinnehafvare utgå från den dag, beloppet i statens kassa influtit, intilldess bostället af dem afträddes eller dessförinnan kunde i sammanhang med ny uppskattning af bostället blifva annorlunda bestämdt; att omförmälda årliga ränta skulle utanordnas under titel »förskott att anmälas hos Riksdagen till ersättande»; samt att, derest samma ränta fortfarande utginge vid Ry-mans afgang från länsmanstjensten, den då i staten beräknade afkastningen af bostället borde minskas och den kontanta lönen ökas med ett den årliga räntan motsvarande belopp, intill dess härom vid ny uppskattning af bostället kunde komma att på annat sätt förordnas.

Vid detta ärendes föredragning den 24 mars 1893 hade Kongl. Maj:t funnit ansökningen icke till vidare åtgärd föranleda.

Apotekaren Lillja hade nu uti en den 16 november 1893 till Kongl. Maj:t ingifven skrift förnyat sin ansökning om tillstånd att få utbyta ifrågavarande jordområden. Sökanden hade dervid anfört, hurusom apotekets källare fortfarande vid regnig väderlek vore besvärade af inträngande vatten, hvilket förhållande ock blifvit å nyo anmärkt vid en apoteksvisitation, som medicinalstyrelsen under år 1893 låtit förrätta. Då berörda olägenhet endast genom utdikning kunde afhjelpas, vore det för sökanden angeläget, att det ifrågasatta egoutbytet komme till stånd; och hade indelningshafvaren, länsmannen Ryman, uti en vid ansökningen fogad skrift härtill förordat bifall. Härjemte hade sökanden företett, förutom ofvanberörda af bemålde Hjorth år 1892 upprättade situationskarta jemte beskrifning med tillägg af den 14 november 1893, en af samme landtmätare, på sökandens anmodan, den 31 oktober sistnämnda år verkställd utredning rörande jord- och tomtvärdena inom Vara stationssamhälle. Enligt denna utredning, hvars tillförlitlighet blifvit af kronofogden och häradskrifvaren i orten samt ordföranden i Vara sockens kommunalnämnd vitsordad, hade det af domänintendenten och gode männen vid värderingen den 9 juli 1892 föreslagna pris af 30 kronor per ar för den länsmansbostället tillhöriga jorden befunnits lämpligt,

men ansetts möjligen kunna höjas till 33 kronor, hvilket pris vore det högsta, som med afseende å jordens naturliga beskaffenhet syntes böra skäligen ifrågakomma; och hade sökanden erbjudit sig att erlægga en efter sistnämnda värde beräknad mellangift.

Uti häröfver den 2 december 1893 afgifvet utlåtande har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län anført, att de skäl, som föranledt Kongl. Maj:ts befallningshafvande att tillstyrka bifall till den förra ansökningen, syntes fortfarande ega giltighet; och då sökanden nu ytterligare anført behjertansvärda omständigheter samt åvägabragt än fullständigare utredning rörande tomtvärdet inom Vara köping, hvaraf inhemtades, att den förut erbjudna mellangiften borde anses tillräcklig, kunde Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke annat än förorda bifall till den nu gjorda ansökningen, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti sitt förenämnda utlåtande den 20 augusti 1892 föreslagit. Skulle emellertid värdet å nu ifrågakomma del af länsmansbostället anses rättigare böra beräknas efter det alternativt ifrågasatta priset af 33 kronor för hvarje ar, syntes mellangiften i enlighet härmed böra höjas till 3,478 kronor 50 öre.

Slutligen hade kammarkollegium och statskontoret den 20 juli innevarande år i ärendet afgifvit infordradt utlåtande och dervid, under åberopande af sitt den 27 januari 1893 öfver den förut gjorda ansökningen afgifna utlåtande, hemställt, dels att det sökta jordutbytet måtte få ega rum på de af embetsverken då föreslagna vilkor med den förändring allenast, att mellangiften höjdes till 3,478 kronor 50 öre, dels ock att Kongl. Maj:t beträffande berörda mellangift täcktes i nåder meddela de föreskrifter, hvarom embetsverken i samma underdåniga utlåtande gjort framställning.

Då, med afseende å den utredning, som numera förebragts rörande värdet af de områden, som skulle i det ifrågasatta bytet ingå, detta byte synes vara för staten fördelaktigt, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att apotekaren i Vara F. Lillja måtte mot erläggande af en kontant mellangift af 3,478 kronor 50 öre, hvilken borde till statskonteret inlevereras för att såsom extra uppbörd ingå bland statsverkets inkomster, utbyta det honom tillhöriga, å ofvan omnämnda, af numera förste landtmätaren A. F. Hjorth år 1892 upprättade karta med n:is 1—29 betecknade jordområde om 2 hektar 85 ar af $\frac{1}{8}$ mantal af skattehemmanet 1 mantal Vara Anders Torstensgården n:o 2 i Vara socken och Barne härad af Skaraborgs län emot den å samma karta med n:is 32—37 betecknade jord om 1 hektar 74,50 ar, som tillhörde länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen n:o 9 i samma

socken, under vilkor att förstnämnda område lemnades fritt från in-teckning och att alla med bytet förenade kostnader af Lillja bestriddes, och har Kongl. Maj:t tillika förklarar, att Kongl. Maj:t ville, derest denna framställning af Riksdagen bifölles, meddela deraf föranledda bestä-melser i det syfte kammarkollegium och statskontoret föreslagit.

Efter erhållen remiss har statsutskottet detta ärende till förbe-redande behandling förehåft; och har utskottet emot Kongl. Maj:t ifråga-varande framställning icke haft annat att erinra, än att, i enlighet med hvad utskottet i likartade ämnen förut under innevarande riksdag före-slagit och Riksdagen jämväl godkänt, utskottet ansett, att ränta å förenämnda mellangift å 3,478 kronor 50 öre bör efter allenast fyra procent erläggas till innehafvaren af ifrågavarande boställe, läns-mannen A. Ryman eller hans rättsinnehafvare, från den dag beloppet i statens kassa influtit, intill dess bostället af dem afträdes eller dess-förinnan kan i sammanhang med ny uppskattning af bostället blifva annorlunda bestämdt.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas: att Riksdagen medgifver, att apo-tekaren i Vara F. Lillja må mot erläggande af en kontant mellangift af 3,478 kronor 50 öre, hvilken bör till statskontoret inlevereras för att såsom extra uppbörd ingå bland statsverkets inkomster, utbyta det honom tillhöriga, å ofvan omförmälda, af numera förste landtmätaren A. F. Hjorth år 1892 upprättade karta med n:is 1—29 betecknade jordområde om 2 hektar 85 ar af $\frac{1}{8}$ mantal af skattehemmanet 1 mantal Vara Anders Torstensgården n:o 2 i Vara socken och Barne härad af Skaraborgs län emot den å samma karta med n:is 32—37 betecknade jord om 1 hektar 74,50 ar, som tillhör länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Vara Stommen N:o 9 i samma socken, under vilkor att förstnämnda område lemnas fritt från in-teckning och att alla med bytet förenade kostnader af Lillja be-stridas, samt under iakttagande i öfrigt, att ränta efter fyra procent å det angifna beloppet, 3,478 kronor 50 öre, skall till innehafvaren af ifrågavarande boställe,

länsmannen A. Ryman, eller hans rättsinnehafvare
erläggas från den dag beloppet i statens kassa in-
flutit, intill dess bostället af dem afträdes eller dess-
förinnan i sammanhang med ny uppskattning af bo-
stället kan blifva annorlunda bestämdt.

Stockholm den 1 mars 1895.

På statsutskottets vägnar:

Gustaf Sparre.
